

VIDES PIEEJAMĪBAS NODROŠINĀŠANA LIEPĀJĀ (UNIVERSĀLAIS DIZAINS)

RĪCĪBAS PROGRAMMA

Liepāja, 2009.

SATURS

1. IEVADS
2. MĒRĶIS
3. STRATĒĢISKAIS IETVARŠ
4. VIRZIENI (RĪCĪBAS)
 - 4.1. Vides pieejamība sabiedriskos objektos
 - 4.2. Pilsētas infrastruktūras uzlabojumi
 - 4.3. Vides pieejamība sabiedriskā transportā
 - 4.4. Sabiedrības informētība
5. DEFINĪCIJAS

IEVADS

Liepājas pilsētas Dome sadarbībā ar Liepājas neredzīgo biedrību ir izstrādājusi rīcības programmu vides pieejamības jeb universālā dizaina nodrošināšanai Liepājā ar mērķi veicināt kvalitatīvu dzīves un darba vidi katram iedzīvotājam un pilsētas viesim.

Rīcības programma ir paredzēta lietošanai ļoti plašai auditorijai – plānotāji, arhitekti, sabiedriskā transporta organizētāji, būvnieki, nekustamā īpašuma attīstītāji, inženieri, ar tūrisma un pakalpojumu sfēru saistītie uzņēmēji, valsts un pašvaldības iestādes, nevalstiskās organizācijas, masu mediji un jebkurš interesents.

Vides pieejamība Liepājā ir ļoti būtiska. Tā vienmēr ir pilnveidojama un uzlabojama, tāpēc ļoti svarīgi katra atsaucība un iesaistīšanās vides pilnveidē. Aicinājums katram, kam ir idejas, priekšlikumi, kritika vai redz problēmas saistībā ar vides pieejamību sniegt savus priekšlikumus Liepājas pilsētas Domei (Rožu iela 6, LV-3401, t.63404750, apc@dome.liepaja.lv, www.liepaja.lv) vai Liepājas Neredzīgo biedrībai.

MĒRĶIS

Liepāja – pieejamākā pilsēta Latvijā.

Tas nozīmē, ka Liepāja veidojas un attīstās, kļūstot aizvien pieejamāka jebkuram cilvēkam ar īpašām vajadzībām jebkurās dzīves situācijās – ejot pa ielu, atpūšoties, strādājot, apmeklējot visdažādākās iestādes.

Kā vidēja termiņa mērķis (5 gadi) ir izvirzāms starptautiskā standarta „*The Flag of the Cities for All*” iegūšana

STRATĒĢISKAIS IETVARIS

1. Liepājas pilsētas attīstības stratēģija 2008.-2014.gadam

Liepājas pilsētas attīstības stratēģijas vispārējais mērķis ir sekmēt pilsētas un tās iedzīvotāju labklājību, nodrošināt priekšnosacījumus ilgtspējīgai un līdzsvarotai pilsētas attīstībai, nodrošināt pilsētas konkurētspēju un integrāciju Eiropā, sekmēt daudzveidīgu tautsaimniecisku attīstību, nodrošināt veselīgu, labvēlīgu un drošu vidi visiem pilsētas iedzīvotājiem, neraugoties uz viņu vecumu, funkcionālajiem traucējumiem un sociālo stāvokli.

Vides pieejamības nodrošināšana ir būtiska jebkura pilsētas attīstības stratēģisku un plānošanas dokumentu izstrādē, rīcības programmu izstrādē, tehnisko projektu izstrādē, būvniecībā, rekonstrukcijā, labiekārtošanā.

2. Konvencija par personu ar invaliditātes tiesībām.

3. Rezolūcija (2001) par universālā dizaina principu ieviešanu visu to profesiju izglītības programmā, kas strādā radītā vidē.

NODERĪGAS SAITES INTERNETĀ:

www.redzigaismu.lv

www.videspieejamiba.lv

www.apeirons.lv

www.varcentrs.lv

www.designforall.org

VIRZIENI

1.virziens. Vides pieejamība sabiedriskos objektos

Sabiedriskie objekti Liepājā ir pašvaldība un tās iestādes, valsts iestādes, veselības aprūpes iestādes, mācību iestādes, veikali, tirdzniecības centri, sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumi, viesnīcas un viesu nami, dažādi pakalpojumu centri, sporta un atpūtas objekti.

1.1. Objektu piekļautā labiekārtojuma risinājumu pielāgošana universālā standarta prasībām - jaunbūvēm pilnībā, rekonstrukcijas un restaurācijas objektiem maksimāli iespējamā apmērā, ievērojot esošo ēku un to pilsētvides situācijas īpatnības, piem., vēsturiskajā centrā:

- invalīdu stāvvietu nodrošināšana,
- **kontrastējoši** marķējumi pakāpieniem, uzbrauktuvē u.c. līmeņu maiņas vietām un vides šķēršļiem (piem., stabi, stikla virsmas),
- pārējo labiekārtojuma elementu atbilstība universālā standarta prasībām
- informācijas nodrošināšana palielinātiem burtiem taktila un braila rakstā

1. 2. Iekštelpu plānojuma un iekšējā aprīkojuma pielāgošana universālā standarta prasībām - jaunbūvēm pilnībā, rekonstrukcijas un restaurācijas objektiem maksimāli iespējamā apmērā, ievērojot esošo ēku īpatnības, piem., vēsturiskajā centrā:

- universālajam standartam atbilstošu telpu plānojuma parametru nodrošināšana - horizontālās un vertikālās komunikācijas ceļi, t.sk. evakuācijas ceļu, platumi un grīdu līmeņojums, durvju platumi, vēršanās u.c.
- liftu, rampu vai pacelājplatformu nodrošināšana, kur tas nepieciešams
- koplietošanas tualešu pielāgošana cilvēkiem ratiņkrēslos
- **kontrastējoši** marķējumi pakāpieniem, uzbrauktuvē u.c. līmeņu maiņas vietām un vides šķēršļiem (piem., kolonas, stikla virsmas)
- iekštelpu sienu, durvju, grīdas krāsošanā atšķirīgās krāsās, lai atvieglotu orientāciju telpā
- iekšējā aprīkojuma (rokturi, margas, slēdži, rozetes u.c.) pielāgošana universālā standarta prasībām
- informācijas nodrošināšana palielinātiem burtiem taktila un braila rakstā
- iespēju robežās nodrošināt pieeju publiskiem interneta pieejas punktiem, kas arī pielāgoti cilvēkiem ar īpašām vajadzībām

1.3. Cilvēku ar kustību traucējumiem nodrošināšana ar individuālajiem pārvietošanās līdzekļiem (kompakti pacelāji) ērtai izkļūšanai no dzīves vietas un iekļūšanai dažādos objektos.

2.virziens. Pilsētas infrastruktūras uzlabojumi.

Liepāja strauji attīstās – piesaistot Eiropas Savienības finansējumu, cita veida finansējumu, kredīta resursus, ir iespēja sakārtot pilsētas infrastruktūru, būvēt ielas un laukumus, gājēju ietves un veloceļņus, sakārtot parkus, labiekārtot pludmali. Ir ļoti svarīgi, lai jau plānošanas stadijā (izsniedzot arhitektūras vai inženieru plānošanas uzdevumu un nosakot tehniskās prasības) tiek jau paredzēti visi nepieciešamie pasākumi vides pieejamības nodrošināšanā.

2.1. Ceļa zīmju, apgaismes stabu, norāžu marķēšana kontrastējošā krāsā.

2.2. Luksoforu aprīkošana ar skaņas signālu un taktilām norādēm.

2.3. Autostāvvietu nodrošināšana invalīdiem autostāvvietā

2.4. Brīdinoša, atšķirīga reljefa seguma nodrošināšanas uzsākšana ietves malās, līmeņa maiņu un braucamo daļu tuvumā.

2.5. Ietvju (nobrauktuvju) izveidošana vienā līmenī krustojumos, gājēju pārējās piemērotas cilvēkiem ratiņkrēslos, bērnu ratiņiem.

2.6. Dažādu atklāto sabiedrisko vietu (parki, pludmale, utt.) vides pieejamības nodrošināšana, izveidojot, pielāgojot celiņus.

3.virziens. Vides pieejamība sabiedriskā transportā

Iedzīvotāju kustībai, darba spēka kustībai ir ļoti liela nozīme Liepājas sabiedriskajam transportam – ir dažādi sabiedriskā transporta veidi: autobusi, mazietilpības autobusi, taksometri, tramvajs, starppilsētu un starpvalstu pārvadājumos arī vilciens, lidmašīnas un prāmji. Liepājā ir jārada apstākļi, lai cilvēki ar īpašām vajadzībām spētu sasniegt savu gala mērķi. Daļa no sabiedriskā transporta ir valsts vai pašvaldības dotēti, vides pieejamība būtu jānosaka kā obligāts nosacījums dotāciju piešķiršanai.

3.1. Sabiedriskā transporta pieejamība cilvēkiem ratiņkrēslos (zemās grīdas, pielāgotas pieturas).

3.2. Sabiedriskajā transportā rokturi, margas, līmeņu maiņas vietas un pakāpieni marķēti kontrastējošā (dzeltenā) krāsā.

3.3. Sabiedriskā transporta līdzekļi aprīkoti ar lieliem maršrutu numuriem priekšējā un sānu logā (dzeltens fons, melni cipari).

3.4. Audiovizuālās informācijas nodrošinājums par nākamo pieturu un galapunktu.

3.5. Pieturvietu pilnveidošana - kontrastējošu reljefu izveidošana, iezīmējot pieturvietas robežas un iekāpšanas, izkāpšanas vietas.

3.6. Labi salasāmas informācijas pieejamība pieturvietās (maršruti, atiešanas laiki) braila rakstā.

4. virziens. Sabiedrības informētība

Visbiežāk vides pieejamības standartu neievērošana pamatā nav apzināta rīcība, bet informācijas un izpratnes trūkums, kā arī normatīvie akti skaidri nedefinē nepieciešamās prasības. Ļoti svarīgi ir veikt dažādus informatīvus un izglītojošus pasākumus un kampaņas.

4.1. Plānotāju, arhitektu un būvvaldes darbinieku organizēti semināri un praktiskas diskusijas par vides pieejamību.

4.2. Dažādu nomināciju un atzinību (tai skaitā Liepājas pašvaldības) pasniegšana atsaucīgiem objektiem, uzņēmumiem kā “Zelta kruķis”

4.3. Izglītojošu un informatīvu kampaņu/pasākumu rīkošana (piem.Baltais spieķis)

4.4. Informācija skolās un augstskolās

4.5. Informācijas pieejamība cilvēkiem ar redzes un dzirdes traucējumiem (avīzes, TV, internets plus radio, braila raksti utt.)

4.6. Dažādu mācību un metodisko materiālu sagatavošana

4.7. Labu piemēru un prakses popularizēšana

DEFINĪCIJAS

Universālais dizains - nozīmē tādu produktu, vides, programmu un pakalpojumu dizainu, kurus, cik vien iespējams, visi cilvēki var izmantot bez pielāgošanas vai īpaša dizaina nepieciešamības. "Universālais dizains" ietver arī noteiktam personu ar invaliditāti grupām paredzētas atbalsta ierīces, ja tas ir nepieciešamas.

Komunikācija - ietver valodu, tekstu, Braila raksta, taustes komunikācijas, liela izmēra rakstu zīmju un pieejamu multivides līdzekļu izmantošanu, ka arī pastipriņošus un alternatīvus komunikācijas veidus, līdzekļus un formātus, kam izmanto rakstiskus palīglīdzekļus, audio palīglīdzekļus, vienkāršrunu, priekša lasītāju, tostarp pieejamas informācijas un komunikācijas tehnoloģijas.

Valoda - ietver runas valodas un zīmju valodas un citas ar runu nesaistītas valodas;

Diskriminācija invaliditātes dēļ - nozīme jebkāda veida nošķiršanu, izslēgšanu vai ierobežošanu invaliditātes dēļ, kuras mērķis ir traucēt vai pilnībā nepieļaut visu politisko, ekonomisko, sociālo, kultūras, pilsonisko vai citu cilvēktiesību un pamatbrīvību atzīšanu, izmantošanu vai īstenošanu vienlīdzīgi ar citiem, vai kurai ir tādas sekas. Tā ietver visas diskriminācijas formas, tostarp saprātīga pielāgojuma atteikumu;

Saprātīgs pielāgojums- nozīmē vajadzīgas un atbilstošas izmaiņas un korekcijas – ja tas konkrētā gadījumā ir nepieciešamas un neuzliek nesamērīgu vai nepamatotu slogu –, lai nodrošinātu, ka personas ar invaliditāti vienlīdzīgi ar citiem var izmantot vai īstenot visas cilvēktiesības un pamatbrīvības;

Vides pieejamība - iespēja cilvēkiem ar kustību, redzes vai dzirdes traucējumiem pārvietoties vidē atbilstoši plānotajai būves funkcijai.

Cilvēki ar invaliditāti – persona, kurai ir noteikta invaliditāte likumā un citos normatīvajos aktos paredzētajā kārtībā, kurai sakarā ar slimību, traumu vai iedzimtu defektu izraisītiem orgānu sistēmu funkciju traucējumiem ir nepieciešama papildu medicīniskā un sociālā palīdzība un kurai ir ilgstošas vai nepārejošas ar vecuma pārmaiņām cilvēka organismā nesaistītas fizisko vai psihisko spēju ierobežojums, kas apgrūtina personas integrāciju sabiedrībā, pilnīgi atņēm vai daļēji ierobežo tās spēju strādāt un sevi apkopt;

Cilvēks ar kustību traucējumiem – persona, kuras pārvietošanās apkārtējā vidē ir apgrūtināta kustību vai citu funkcionālu traucējumu dēļ un pārvietošanās ir iespējama, izmantojot ratiņkrēslus, kruķus un/vai citus tehniskos palīglīdzekļus;

Uzbrauktuve - braukšanai ratiņkrēslā piemērota stacionāra, pārvietojama vai saliekama ceļa, ietves vai grīdas slīpne, divu dažādu līmeņu savienošana;

Starplaukums – horizontāls laukums starp diviem vai vairākiem uzbrauktuves posmiem;

Manevrēšanas laukums - laukums, kas nodrošina brīvu apgriešanās iespēju 360 grādu leņķī ar ratiņkrēslu un citiem palīglīdzekļiem;

Tualete cilvēkiem ar invaliditāti - ar attiecīgām sanitārtehniskajām iekārtām un speciālajām palīgierīcēm aprīkota atsevišķa tualetes telpa vai kabīne;

Tehniskie palīglīdzekļi – individuālās ierīces, kas atvieglo cilvēka spējas pārvietoties, aprūpēt sevi - riteņkrēsli, spieķi, protēzes, ortozes u.c.

Speciālās palīgierīces – stacionāras, pārvietojamas, saliekamas vai paceļamas inženiertehniskas ierīces, kas nodrošina personām ar invaliditāti izmantot telpu un telpu iekārtas atbilstoši to paredzētajam mērķim.

Atbalsta margas – speciālās palīgierīces un balsts, kas tiek izmantots, lai nodrošinātu telpā paredzēto iekārtu (tualetes poda, izlietnes, vannas) izmantošanu atbilstoši to funkcijām.

Vadmargas – margas, kuras izmanto cilvēki ar invaliditāti kā orientieri un balstu.